

FRANCOUZSKÁ REVOLUCE

ÚLOHA 1: *Co si pamatujete o Francii za vlády Ludvíka XIV.?*

Čím vším byla Francie vzorem pro Evropu osmnáctého století?

Jakých válek 18. století se Francie účastnila? Jaký měly dopad na život ve Francii?

Jak důležitá byla Francie pro osvícenství?

Starý režim (Regime Ancient)

Francie byla jednou z hlavních velmocí, ve která žila pětina obyvatelstva Evropy. Také se však potýkala s mnoha problémy, které ji přivedly až na pokraj státního bankrotu. Mezi hlavní důvody neuvěřitelného zadlužení patřily: astronomické výdaje královského dvora ve Versailles, řada prohraných válek, ztráta kolonií, neúroda, zaostalé hospodářství omezené doktrínou merkantilismu. Není divu, že drtivá většina francouzského obyvatelstva byla nespokojená a začínala se bouřit. Chudí venkované utratili kolem 80% příjmů pouze za chleba, nezaměstnanost ve městech dosahovala 50%, ceny vzrostly o 62%, ale mzdy jen o 22%. Jedním z aspektů podléhajícím nejtvrděší kritice bylo středověké dělení společnosti na **tři stavy**.

TŘI STAVY

První stav - duchovenstvo

kolem 500 000 z 26 miliónové populace

Druhý stav - šlechta

neodvádí daně, tradiční výsady, monopol na vládní úřady a vyšší armádní hodnosti, vybírají od poddaných feudální dávky a desátky

Šlechta se dělila do dvou skupin na:

- **Rodovou šlechtu** - tradiční šlechtické rody
- **Služebnou šlechtu** – šlechtické tituly získali od krále za zásluhy

Třetí stav – měšťanstvo, ve skutečnosti však všichni ostatní od prosperujících podnikatelů, bohatých bankéřů a vlivných právníků, až po městskou chudinu a venkovské nádeníky – odvádí daně a poddanské dávky, desátky a další mimořádné daně zavedené pro mírnění zoufalé finanční situace státu (např. Gabelle – daň na sůl, Corvee – robota)

ÚLOHA 2: *Jak vyložíte význam této karikatury z 18. století? Co kritizuje?*

ÚLOHA 3: *Které prvky starého režimu vadily třetímu stavu nejvíce? Jaké byly hlavní požadavky třetího stavu? Mohl by vám pomoci fakt, že králové během let 1700-1789 udělili 50 000 nových šlechtických titulů.*

Ludvík XVI. (1774-1792) si uvědomoval tíživou finanční situaci Francie a pokoušel se ji s pomocí svých rádců a ministrů (**Turgot, Necker, Calonne, Brienne**) řešit. Jejich návrhy byly ovšem vždy zablokovány **parlamenty** (tradičními šlechtickými soudy, které odmítaly omezení pravomocí šlechty). Díky tomu se jediným možným východiskem stalo svolání **Generálních stavů** (tradiční středověké shromáždění zástupců všech stavů, naposledy se sešlo roku 1614). Toto shromáždění jako jediné mohlo měnit stávající daňový systém.

Generální stavy

ÚLOHA 4: Přečtěte si následující úryvek, najděte a podtrhněte fráze, které vyjadřují hlavní obavy autora vzhledem k chystanému setkání Generálních stavů.

‘Dnes jsem povečeřel ve společnosti, která probírala ryze politická témata. ... Všichni se dokázali shodnout na tom, že Francie je na pokraji převratných změn ve vládním systému. Vše tomu nasvědčuje. Obrovský chaos ve státních financích, státní dluh, který není možné pokrýt bez svolání Generálních stavů. Nikdo však nedokáže ani odhadnout, k čemu jejich setkání povede. Francie nemá současného, ani někoho z minulých ministrů financí, který by vzniklou situaci dokázal řešit ... vládní panovník se skvělými předpoklady, ne však s takovou kapacitou, aby v tomto zlomovém okamžiku dokázal vládnout bez pomoci ministrů ... výrazný neklid mezi všemi vrstvami společnosti, které očekávají nějakou změnu, neví však v co, anebo v koho skládat naděje a za čím jít. Nicméně, každou hodinu od americké revoluce sílí touha po svobodě. Sečteno a podtrženo kombinace okolností, které se zanedlouho dají do pohybu, pokud se nenajde nějaká vůdčí osobnost nezměrného talentu a neochabující odvahy, která by dokázala události řídit a ne být jimi pouze zmitána. Takové úvahy však u diskutujících neuslyšíte. Vše se točí pouze kolem kritické finanční situace.

Arthur Young, Paříž, 17.10. 1787

Generální stavy se sešly 5. května 1789. Účastnilo se 610 zástupců třetího stavu, většinou to byli právníci, a 610 zástupců prvního a druhého stavu – i mezi zástupci prvního a druhého stavu však bylo mnoho reformátorů, kteří měli velice blízko a někdy snad i radikálnější názory než zástupci třetího stavu.

Abbé Sieyès – jeden z proreformních duchovních - napsal na začátku roku 1789 politický pamflet **Co je třetí stav?** Začíná následovně:

“Teze tohoto spisu je poměrně jednoduchá. Musíme si položit tři otázky.

- 1. Co je třetí stav? Vše.*
- 2. Jakou roli až doposud představoval v našem politickém životě? Žádnou.*
- 3. Čím chce být? Něčím“*

a končí:

“Třetí stav tedy představuje vše, co náleží národu a to, co k třetímu stavu nenáleží, nelze považovat za národ.

Co je tedy třetí stav? - Vše.“

Generální stavy se hned od začátku nedokázaly shodnout na **způsobu hlasování**. První a druhý stav prosazoval tradiční systém odděleného hlasování, při kterém měl každý stav jeden hlas. Třetí stav se dožadoval hlasování podle hlav – každý zástupce, by měl jeden hlas.

ÚLOHA 5: Jak by s největší pravděpodobností dopadlo hlasování podle tradičního způsobu? Jak hlasování podle hlav?

17. června 1789 se třetí stav prohlásil za **Národní shromáždění** – jediný skutečný parlament reprezentující obyvatele Francie.

20. června 1789 Přísaha v míčovně Národní shromáždění se zavázalo, že *“... se nerozejde dokud nepřipraví ústavu pro Francii.”*

ÚLOHA 6: Vidíte na obrázku pouze představitele třetího stavu?

Volnost, rovnost, bratrství (Liberte, Egalite, Fraternite)

ÚLOHA 7: Jak si myslíte, že král reagoval na Přísahu v míčovně? Kdo nejvíce podporoval třetí stav v jeho reformním úsilí?

Sansculotti (střední třída ve městech, nenosili krátké kalhoty a punčochy typické pro šlechtu) se obávali možné kontrarevoluce konzervativních monarchistů nebo naopak řádění lidových mas, a proto zformovali **milice**, které měly chránit jejich zájmy – **Národní gardu**.

Národní garda však potřebovala zbraně, které byly uskladněny v **Bastile** – pevnosti a vězení, zejména však symbolu absolutismu. V té době tam však bylo uvězněno jen sedm vězňů – pět zločinců a dva blázni.

14. července 1789 – dobytí Bastily – první z lidových povstání

V Paříži byla utvořena revoluční městská vláda podporující

Národní shromáždění. Revoluce se brzy rozšířila po celé Francii.

červenec-srpen 1789 ‘Velký strach’: poddaní ve venkovských oblastech se obávali možné kontrarevoluce konzervativců, a tak se rozhodli zaútočit na vrchnostenské kanceláře a zničit soupisy svých poddanských povinností. To však na mnoha místech znamenalo vypalování šlechtických sídel, nejednou i s jejich obyvateli.

Srpnové dekrety 1789

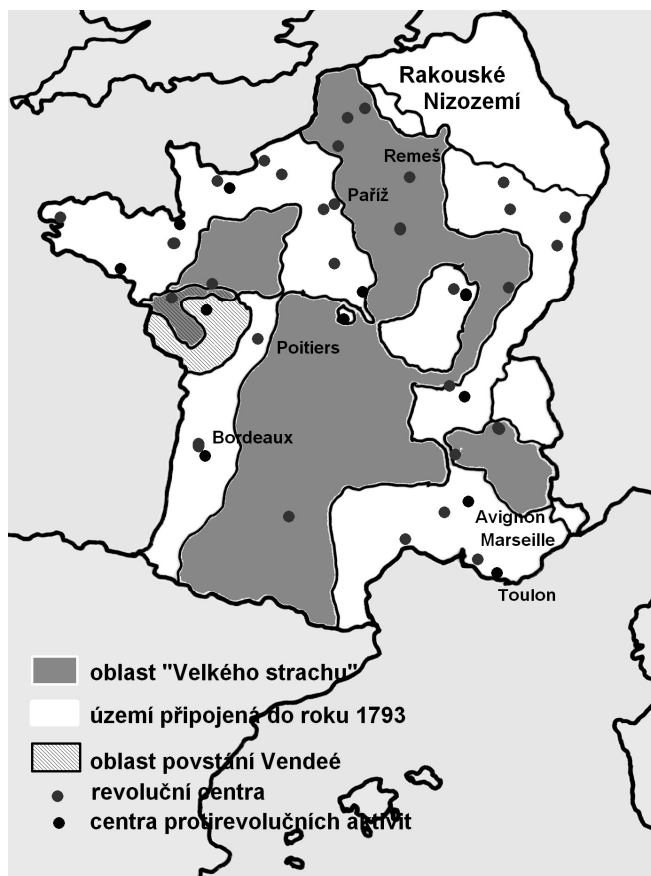
Pro uklidnění situace ve Francii přijalo Národní shromáždění dva důležité zákony.

4. srpna 1789 Šlechta se vzdala svých privilegií (neplacení daní, právo lovu, monopol na úřady, robotu...)

26. srpna 1789 Deklarace práv člověka a občana (občanská práva a svobody, rovnost před zákonem, svoboda slova, myšlení...)

Těmito dekrety fakticky skončil starý režim a rozdělení společnosti na středověké stavy. Nyní si byli **všichni rovni – občané Francie**.

Ludvík XVI. odkládal podpis těchto zásadních dokumentů, a tím vyprovokoval třetí lidové povstání.

Říjnové dny (5./6. října 1789) začaly jako pochod žen požadujících chléb na Versailles, ale skončily jako povstání, které přinutilo “pekaře” – krále – k návratu do jeho pařížského paláce v Tuilleriích, a k podpisu srpnových dekretů.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ÚLOHA 8: Přečtěte si následující pasáž z deklarace práv člověka a občana. Dokážete rozpoznat, jak byla inspirována Deklarací nezávislosti USA?

Národní shromáždění tedy uznává a prohlašuje, vedeno a řízeno Nejvyšším, následující práva člověka a občana:

článek I. – *Lidé se rodí a žijí svobodní a se stejnými právy. Společenské postavení může být založeno pouze s ohledem na veřejný prospěch.*

článek II. – *Cílem jakéhokoli politického uskupení je uchování přirozených a neporušitelných práv člověka. Tato práva jsou svoboda, právo na vlastnictví, bezpečnost a boj proti společenskému útlaku.*

článek III. – *Princip jakékoli vládní moci spočívá plně v rukou lidu. Nikdo, žádný jedinec, nemůže požívat žádné autority, pokud mu lidem nebyla svěřena.*

článek IV. – *Svoboda spočívá v činění čehokoli, co neomezují druhé. Výkon přirozených práv každého občana je omezen pouze tím, aby byla zabezpečena stejná práva pro všechny. Tato omezení mohou být stanovena pouze zákonem.*

článek VI. – *Zákon je vyjádřením všeobecného zájmu. Všichni občané mají právo přispívat k tvorbě zákonů ať už osobně, nebo prostřednictvím svých zástupců. Zákony musí platit stejně pro všechny, ať už je chrání, nebo trestají. Všichni lidé jsou si před zákonem rovni a mají podle svých schopností rovnou šanci přístupu k veřejným funkcím, úřadům a zaměstnáním. Jedinou podmínkou jsou jejich osobnostní předpoklady a talent.*

Reformy Národního shromáždění

Vůdčími osobnostmi Národního shromáždění byli umírnění politici, jejichž cílem bylo přeměnit Francii v **konstituční monarchii**. Místa v parlamentu a vládě by však měla být touto ústavou vyhrazena majetnějším občanům.

Hlavní osobnosti: **Abbé Sieyes** – autor pamfletu ‘Co je třetí stav?’ a názvu Národní shromáždění

Hrabě Mirabeau – nejlepší řečník, obhájce konstituční monarchie

Generál Lafayette – vůdce Národní gardy a hlavní autor Deklarace práv člověka a občana

ústava (14. září 1791) – konstituční monarchie, všichni občané jsou si rovni před zákonem, ale omezené volební právo (50% mužů může volit, **ne však přímo poslance, ale jen majetnější volitele, kteří pak vybírají členy parlamentu**), které zaručovalo vládu bohatých

samospráva - 83 departmentů, všechny úřady volitelné, standardní systém soudních dvorů

církev – listopad 1789 zestátnění církevního majetku (použit jako protihodnota nové měny papírových **Assignatů**)

červenec 1790 **Civilní konstituce církve** – církev podřízena státu, kněží placeni státem, biskupové a kněží voleni lidmi

hospodářství – zrušení vnitřních cel, jednotné míry a váhy, zrušení cechů, zákaz odborů a stávek, podpora podnikání

ÚLOHA 9: *Která ze zmíněných reforem se setkala s největším odporem obyvatel?*

Která byla nepřijatelná pro krále? Pokuste se odhadnout reakci Ludvíka XVI. na toto kontroverzní téma?

Proč bylo mnoho Francouzů nespokojeno s výsledky první fáze revoluce?

V červnu 1791 se **král**, který nebyl schopen směřovat revoluční události a stával se pouhou loutkou, rozhodl pro **útěk** s celou rodinou do **Rakouského Nizozemí**. Byl však poznán ve **Varennesech** a přinucen vrátit se do Paříže. Zde pak byl držen ve svém paláci jako v domácím vězení.

Mnoho lidí však ztratilo důvěru v krále, obviňovali ho ze zrady, spiknutí proti reformám a tajného vyjednávání s Habsburky o potlačení revoluce. Proto požadovali Ludvíkovo **sesazení a konec monarchie**.

ÚLOHA 10: *Jakou úlohu hrála ve výše zmíněných událostech Marie Antoinetta? Víte o ní a jejím původu něco zajímavého?*

17. července 1791 **masakr na Martových polích**, radikálové požadující sesazení krále a vyhlášení republiky byli rozehnáni Národní gardou, asi 50 lidí bylo zabito

srpen 1791 **Rakousko a Prusko** vydalo společné memorandum – **Plinickou deklaraci** – ve které prohlašovalo obnovu pořádku (= návrat k absolutismu) za společný zájem všech evropských panovníků.

20. dubna 1792 **Národní shromáždění** vyhlásilo válku **Rakousku a Prusku**

ÚLOHA 11: *Proč se rozhodlo Národní shromáždění vyhlásit válku?*

Jak na vyhlášení války reagovaly evropské země, obzvláště ty sousedící s Francií?

Proč následující skupiny uvítali válku?

- *Národní shromáždění*
- *monarchisté*
- *radikálové*

Válka se pro Francii nevyvíjela příznivě a rakouská a pruská vojska postupovala na Paříži.

srpen 1792 **Manifest vévody Brunšvického** – pokud ublížíte králi a jeho rodině, Paříž bude zničena

Ludvík XVI. obviněn z tajných jednání s Rakouskem

10. srpna 1792 rozhořčený dav **zmasakroval švýcarskou gardu** hlídající jeho palác

Radikálové se zmocnili moci v Paříži a utvořili novou, radikálnější vládu – **Komunu**, která vyhlásila nové volby do Národního shromáždění na základě **všeobecného hlasovacího práva** pro muže.

září 1792 – **zářijové masakry**, rakouská armáda se dostala až k Paříži, rozvášněný dav vnikl do vězení a pobil asi 1000 vězňů – zejména monarchistů

20. září **bitva u Valmy** - francouzská armáda porazila rakouskou a přinutila Rakušany k ústupu

21. září 1792 vyhláší **republiky ve Francii**

Francouzská armáda poté dál pokračovala v úspěšném tažení a ovládla Rakouské Nizozemí, Savojsko a Nice

Byl zvolen nový, radikálnější parlament – **Konvent**.

Radikální fáze revoluce (1792-1794)

Politické kluby a frakce

‘**Hora**’ radikálové v parlamentu, sedí v levých horních lavicích

Klub Cordelierů – Danton, Marat radikální rétorika ve prospěch obyčejných lidí

Girondisté – Brissot, Vergniaud, zájmy buržoazie, obchodníků, řemeslníků

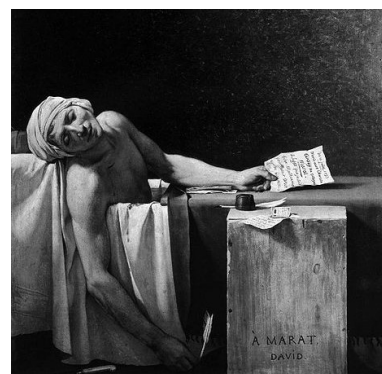
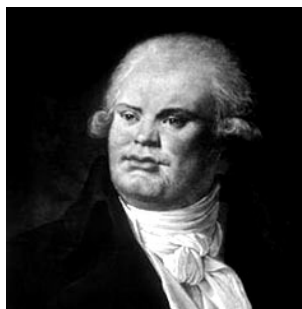
Stát by neměl omezovat volný obchod, větší pravomoci pro samosprávné orgány

Jakobíni – Robespierre, radikální republikáni upřednostňující silnou ústřední vládu a státní dohled nad hospodářstvím

Hlavní osobnosti:

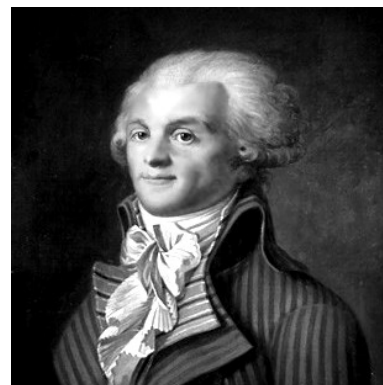
Jean Paul Marat (1743-1793)

- lékař
- hájí zájmy prostého lidu
- vydavatel novin L’Ami du Peuple (Přítel lidu)
- zavražděn Girondistkou

Georges Jacques Danton (1759-1794)

- právník
- hájí zájmy mas, radikální řečník
- organizátor teroru, člen Výboru pro veřejné blaho
- gilotinován v dubnu 1794

Maximilien Robespierre (1758-1794)

- právník, považován za nezkorumpovatelného
- vůdčí osobnost klubu Jakobínů
- radikální republikánské myšlenky – jakékoli metody jsou ospravedlnitelné, bez ohledu na ztráty na životech
- gilotinován v červenci 1794

Reformy Konventu

- zrušení otroctví
- zákaz věznění kvůli dluhům
- zavedení metrického systému měr a vah
- nový kalendář začínající 22. září 1792
- konfiskace majetku nepřátel
- **maximální ceny obilí**
- **všeobecné hlasovací právo**
- pokus nahradit křesťanství kultem nejvyšší rozumové bytosti
- **republikánská ústava 1793** (platnost odložena po skončení války – nikdy nebyla ratifikována)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Girondisté (září 1792 – jaro 1793) – vůdčí osobnosti prvních měsíců republiky, liberálové, úspěšní jen do té doby, pokud se situace na frontách vyvíjela příznivě

leden 1793 poprava krále Ludvíka XVI.

jaro 1793 – nová koalice evropských zemí proti Francii – Rakousko, Prusko a Británie, francouzské jednotky přinuceny k ústupu

ÚLOHA 12: *Jak souvisí zformování této nové koalice s popravou Ludvíka XVI.?*

duben 1793 – byl utvořen **Výbor pro veřejné blaho**, jako nová vláda s mimořádnými pravomocemi

- 9 členů výboru bylo voleno Konventem

Reformy Výboru pro veřejné blaho:

- Centralizace moci, úředníci přímo podléhají Výboru
- Všeobecná mobilizace, povinná vojenská služba, násilné narukování rekrutů – úspěch ve válce
- Teror pro zastrašení odpůrců
- Nova móda – kalhoty a rudé čapky
- Zpomalení hospodářské transformace (republikanismus ≠ kapitalismus, volný trh)
- Zákony maxima - zavedení maximálních cen a mezd

červen 1793 neúspěchy ve válce, sabotáže, četná povstání po celé Francii – moci se ujali **Jakobíni**

Jakobínská diktatura (červen 1793 - červenec 1794) – **nejradikálnější fáze revoluce**

Výbor pro veřejné blaho obdržel mimořádné pravomoci, utvoření mimořádných soudních tribunálů

Velký teror vůči opozici (přibližně 500 000 lidí uvězněno, 30 000 popraveno, 20 000 bez řádného soudu)

Hlavní opoziční síly:

- **Girondisté** – povstání zejména ve městech, centrech výroby
- **monarchisté** – povstání za obnovu monarchie, rehabilitace církve, největší ve **Vendee**
- **Enrages** (zuřiví) – radikálové vedení Jacquesem Hebertem bojující za beztřídní společnost (anarcho-komunisté)

Válka proti Rakousku, Prusku a Británii pokračuje, Francie v roce 1794 úspěšná, Danton vyzýval k ukončení teroru

duben 1794 Danton popraven, ale do července je většina obyvatel znechucena Robespierrovou krutovládou

červenec 1794 (9. Thermidor podle nového kalendáře) **Robespierre popraven**

Direktorium, Thermidoriánské období (1794-1799)

Návrat umírněných republikánů, propuštění politických vězňů, ale pronásledování Jakobínů, odvolání zákonů maxim, umožněn návrat emigrantů do Francie

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ústava 1795

- **Všeobecné volební právo** volí se však pouze **volitelé** (majetnější, majetkové třídy), volitelé pak vybírají členy parlamentu = moc zajištěna v rukou bohatých
- Nova vláda – **Direktorium** – 5 mužů vybraných parlamentem

Vláda Direktoria se potýkala s mnoha problémy:

- 1795 povstání monarchistů proti ústavě – potlačeno **Napoleonem**
- 1796 Babeuf – anarchistické nepokoje za beztřídní společnost a proti parlamentní demokracii
- 1797 volby – **úspěch konstitučních monarchistů** – prosinec, výsledky voleb anulovány s pomocí **Napoleona**
- 1799 změna vlády – **Napoleon se stal prvním konzulem**

ÚLOHA 13: *Čí zájmy hájili vůdcové revoluce v jednotlivých obdobích? Vyber si jakoukoli jinou novodobou revoluci a porovnej, jestli se její vůdcové střídali podobným stylem.*

Francouzská revoluce	
1789 - 1792	
1792 - 1793	
1793 - 1794	
1794 - 1799	
1799 - 1815	

ÚLOHA 14: *Všechny následující události se odehrály ve Francii v letech 1789 až 1799. Pokus se je seřadit do správného chronologického pořadí a zjistí data (měsíc a rok) kdy se odehrály.*

Poprava Robespiera

Přísaha v míčovně

První schůze Generálních stavů od roku 1614

Masakr na Martových polích

Pochod pařížských žen na Versailles

Pokus Ludvíka XVI. o útěk

Záříjové masakry

Poprava Ludvíka XVI.

Francie vyhlašuje válku Rakousku

Napoleon anuluje výsledky voleb

Dobytí Bastily

Civilní konstituce církve

NAPOLEONSKÁ DOBA

Začátek kariéry Napoleona Bonaparta (1769-1821)

- Syn chudého **Korsického** šlechtice, mluví Italsky, problémy s přízvukem ve francouzštině
- Vojenská škola v Paříži, zajímá se o matematiku, dějepis
- Hlavní přednost: schopnost porozumět problému v celé jeho šíři, analyzovat každý detail
- 1793 pomohl dobýt Toulon – povýšen na **generála ve 24 letech**
- 1794 přichází o postavení v armádě jako sympatizant Jakobínů
- 1795 potlačil povstání monarchistů proti Direktoriu
- 1796 za odměnu poslán jako velitel na tažení do **Itálie** – řada překvapivých tahů a vítězství, vytvoření **Sesterských republik**
- 1797 anuloval výsledky voleb – zachránil Direktorium
- 1798/1799 tažení do **Egypta**
 - Bitva u pyramid
 - Objev Rosetské desky
 - Odříznut od zásobování blokadou britského

lodstva vedeného admirálem **Horatio Nelsonem**, který zničil francouzskou flotilu

- Napoleonovi se podařilo uprchnout zpět do Francie, ale jeho armáda zůstala a padla v Egyptě
- 1799 převrat v Paříži, stal se **prvním konzulem republiky** (bylo mu 30 let)
- 1802 stal se prvním konzulem na doživotí
- 1804 korunoval se **císařem**

Napoleonova domácí politika

ÚLOHA 15: *Jaké reformy Francie nutně potřebovala? Které problémy stále nebyly vyřešeny?*

Vládní systém:

Státní rada – 50 členů, jmenována Napoleonem, Napoleon ji předsedá, poradci, navrhuje nové zákony

Tribunát (100) a Zákonomárné shromáždění (300) – voleny, schvalují nové zákony

Senát (80) – jmenován Napoleonem

- Jednotný a funkční systém samosprávy (departmenty)
- Možnost kariérního růstu bez ohledu na původ
- Náboženská tolerance – konkordát s papežem (1801) – konec experimentů s náboženstvím, katolicismus uznán jako náboženství většiny Francouzů
- Reforma školství – systém **lyceí** – pod dohledem pařížské univerzity
- **Občanský zákoník (1804)** – rovnost před zákonem, svoboda svědomí, zaručení vlastnických práv, zrušení otroctví

✱

Samovláda, policejní stát, cenzura, státem řízené hospodářství...

Zahraniční politika – Napoleonské války

ÚLOHA 16: *Projdi si následující přehled Napoleonských válek a zaznač do mapy místa nejvýznamějších bitev a další důležitá místa pro Napoleonovu kariéru.*

1796 –

1797

tažení do Itálie- porážka Francie, vytvoření sesterských republik

1798 – 1801 **Válka s druhou koalicí** (Británie, Rusko, Rakousko)

- Napoleonův debakl v Egyptě, ale porážka Rakouska – Rakousko přinuceno uznat existenci sesterských republik v Itálii

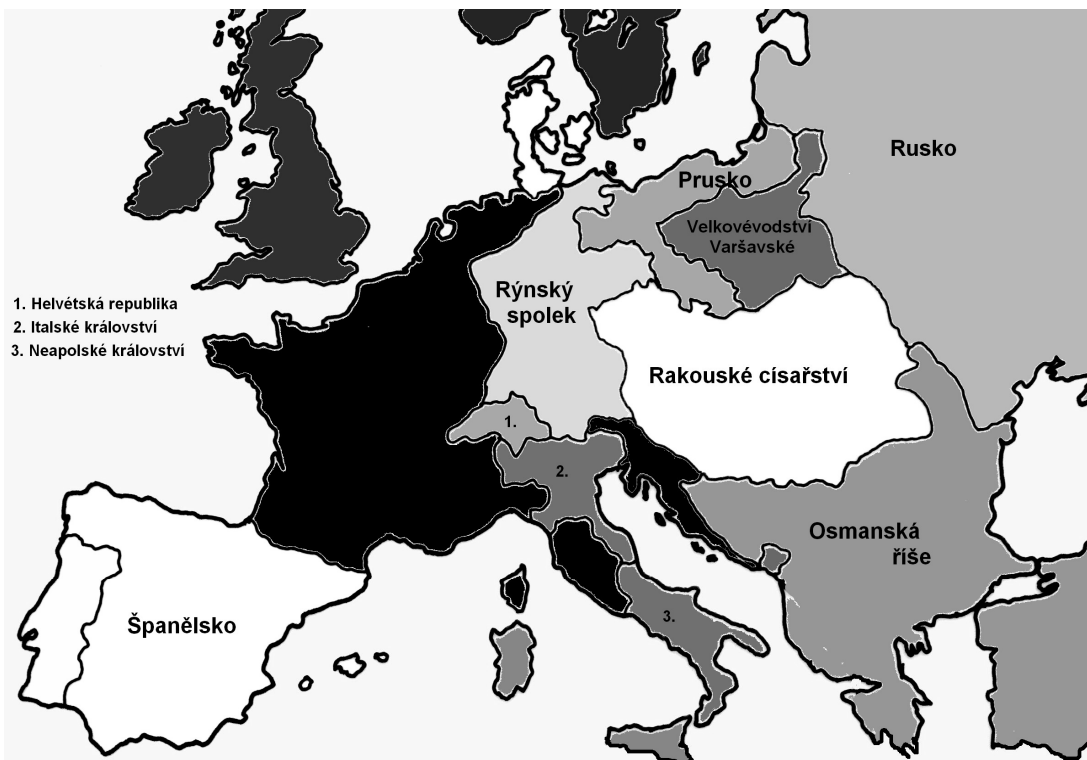
1803 – 1805 **Válka se třetí koalicí** (Británie, Rusko, Rakousko)

- Napoleon připravuje invazi do Británie
- Bitva u **Trafalgaru** – Horatio Nelson poráží francouzské námořnictvo, invaze nemožná
- Napoleon se obrací proti Rakousku a Rusku – rychlý pochod na Vídeň
- Bitva u **Slavkova/Austerlitz** (**'Bitva tří císařů'**)

1806 **Válka se čtvrtou koalicí** (Rusko, Prusko, Británie a Švédsko)

- Prusko poraženo v bitvách u **Jeny** a **Auerstadtu**

Napoleon sjednal mír a coby jednoznačný pán Evropy překreslil její mapu

ÚLOHA 17: *Které největší změny mapy Evropy provedl Napoleon?*

Poněvadž Napoleon nemohl porazit Británii vojensky, rozhodl se ji zničit hospodářsky a vyhlásil **Kontinentální blokádu** – zákaz obchodu s Británií, evropské přístavy byly pro britské lodě uzavřeny. Británie odpověděla **námořní blokádou** Evropy, kterou odřízla Evropu od jakéhokoli zámořského obchodu.

ÚLOHA 18: *Jaký byl výsledný efekt těchto blokád? Kdo utrpěl větší ztrátu?*

1808 – 1814 **válka ve Španělsku**, Napoleon dosadil svého bratra Jozefa na španělský trůn. Setkal se však se silným odporem – **gerilovou (partyzánskou) válkou** – Španělů podporovaných Britskou armádou vedenou vévodou z **Wellingtonu**, operující z Portugalska (spojence Británie)

1809 Rakousko se pokusilo povstat proti Napoleonovi, úspěch v bitvě u **Aspernu**, ale porážka u **Wagramu**, Rakousko se stalo nuceným spojencem Francie, Napoleon se oženil s **Marií Luisou** (dcerou Františka I.)

1812 **tažení do Ruska**, Rusko pod vládou **Alexandra I.** utrpělo díky Kontinentální blokádě velké hospodářské ztráty a rozhodlo se otevřít přístavy obchodu s Británií. Napoleon se rozhodl Rusko potrestat.

- **Grande Armee** (kolem 600 000 mužů včetně rakouské armády)
- Několik bitev cestou do Moskvy – **Borodino** nejslavnější
- Úspěšná taktika ruského generála **Kutuzova**
- Napoleon strávil září až říjen v Moskvě, opuštěné a vypálené
- Začala zima, Napoleonovi chyběly zásoby, vybavení, byl přinucen ustoupit
- Komplikovaný ústup, Napoleon přišel téměř o celou armádu

1813 **Válka s pátou koalicí** (Británie, Rakousko, Prusko, Rusko a Švédsko)

Bitva národů u Lipska - Napoleon poražen

Napoleon poslán do exilu na **Elbu**, **Bourboni** – **Ludvík XVIII.** (bratr Ludvíka XVI.) vládne Francii

1815 **Sto dní**, Napoleon uprchl z Elby, vrátil se do Francie, byl vřele uvítán a stal se opět císařem

- Poražen u **Waterloo**

1815 – 1821 exil na ostrově sv. Heleny v jižním Atlantiku

ÚLOHA 19: *Prostudujte si následující dobovou karikaturu z roku 1814 a pokuste se identifikovat jednotlivé fáze Napoleonovy kariéry.*

